

FENOMENUL „CUNOȘTINȚE PERICULOASE” - ABORDARE DIN PERSPECTIVA BIOETICII

Elena Scripnic

Catedra Filosofie și Bioetică, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

„Dangerous knowledge” phenomenon – a bioethical approach

Accelerated development of new technologies as well as contemporary science, is accompanied on the one hand by appearance of a series of inappropriate transformations, but on the other hand, by the consolidation of a set of unpredictable processes. This development is accompanied by some surprising effects that occur as a result of penetration of new technologies in all spheres of social life. We intend to research the analysis from the perspective of bioethics of the phenomenon "dangerous knowledge".

Rezumat

Dezvoltarea accelerată a noilor tehnologii cât și a științei contemporane este însoțită pe de o parte, de apariția unui șir de transformări inoportune, iar pe de altă parte, de consolidarea unui ansamblu de procese imprevizibile. Această situație este însoțită de desfășurarea anumitor efecte surprinzătoare care apar în rezultatul penetrării noilor tehnologii în cadrul tuturor sferelor vieții sociale. Ne propunem spre cercetare analiza din perspectiva bioeticii a fenomenului „cunoștințe periculoase”.

Începutul secolului XXI reprezintă în sine o nouă etapă a dezvoltării științei și tehnologiilor și-n special a interacțiunii lor cu societatea. Scopul de bază a procesului de desfășurare și evoluție a tehnologiilor avansate coincide cu ameliorarea nivelului de trai al civilizației umane. Însă aici apare interogația: în ce măsură implementarea noilor tehnologii în practică contribuie la realizarea țelului înaintat de bioetică, adică asigurarea securității umanității? Care ar fi acele condiții de soluționarea cărora ar depinde realizarea acestuia? Dacă parcurgem la o analiză a expunerilor referitoare la problematica desfășurării și evoluției noilor tehnologii din perspectiva bioeticii în literatura de specialitate, vom remarca că principalele repere axiologice ce stau la baza soluționării dilemei morale referitoare la modalitatea utilizării raționale a tehnologiilor globale, scientofage (tehnologiile informaționale, comunicaționale, nanotehnologiile, biotehnologiile ș.a.) și orientarea activității intelectual-științifice spre asigurarea dezvoltării durabile a umanității sunt: responsabilitatea, efectivitatea, securitatea, libertatea, calitatea vieții, respectul vieții private, sănătatea ș. a. Progresul tehnico-științific a condus inevitabil la constituirea civilizației tehnogene trăsăturile specifice ale căreia coincid cu autonomia personalității, inovația, originalitatea. Pe parcursul întregii perioade de constituire a societății începând cu etapa preindustrială, industrială și postindustrială apar un șir de transformări în interiorul societății ce se desfășoară atât în domeniul cultural cât și în cel politic, moral, economic, științific. În condițiile accentuării și evoluției mecanismelor economiei de piață, implementării noilor cunoștințe în procesul de producere, transformării muncii în marfă „apare tipul de dezvoltare fundamentat pe modificările accelerate ale mediului, ale lumii în care conviețuiește omul, iar baza fundamentală a activității vitale a acestei civilizații devine, bineînțeles, tehnica, tehnologiile, cunoștințele științifice, inovațiile”[1, p. 13]. Astfel, principiul de bază al fundamentării culturii și al dirijării tuturor acțiunilor umanității induce semnificativ asupra celui antropocentrist, axat în primul rând pe invenția tuturor căilor și metodelor ce ar contribui la dezvoltarea economică accelerată, prin intermediul exploatării totale a Naturii.

Evident că în asemenea condiții știința contribuie activ la descoperirea mecanismelor de realizare a anumitor fenomene incognoscibile pentru ea pînă astăzi, cum ar fi, de exemplu „fenomenul cunoștințelor periculoase» sau chiar la înaintarea unui șir de chestionări etice referitoare la stabilirea limitei utilizării noilor cunoștințe, concretizării căilor și metodelor de

realizare a progresului tehnico-științific, elaborării criteriilor de evaluare și apreciere a riscurilor purtate de tehnologiile avansate în domeniul sănătății, invironmental și în cel al securității ș.a.

Înainte de a trece la analiza problematicii bioetice referitoare la cunoștințele periculoase, considerăm necesar a atrage atenția asupra aspectelor pozitive ce caracterizează și însoțesc realizările progresului tehnico-științific. Astfel, referindu-ne la inovațiile științifice din domeniul biologiei moderne, putem afirma cu certitudine că ele sunt orientate spre obținerea produselor noi utile pentru toate domeniile, prin intermediul biotehnologiilor, care „reprezintă în sine ansamblul de activități organizate în vederea obținerii produselor de interes alimentar, farmaceutic, medical etc., în instalații industriale pe baza cunoașterii mecanismelor și legilor de organizare și de funcționare a sistemelor biologice” [2, p. 223]. Elaborarea noilor produse genetic modificate rezistente la frig, secetă și la diferiți paraziți ai plantelor a contribuit la soluționarea problemelor de nutriție a oamenilor și a animalelor, la creșterea volumului de producție, la înlocuirea surselor petro-chimice și a altor surse de energie și chiar la desfășurarea acțiunilor de purificare a mediului centrate pe utilizarea vastelor volume de materiale organice existente ca deșeuri. Similar biotehnologiilor, inovațiile nanotehnologice urmăresc scopuri asemănătoare. Spre deosebire de acestea care se centrează pe aplicarea cunoașterii științifice la nivel celular și molecular, nanotehnologiile pot fi identificate ținând cont de trei caracteristici de bază: „dimensiunea de ordinul al câteva sutimi de nanometri sau mai puțin; prezența proprietăților unice necesare la cel mai mic nivel al structurilor; controlul dimensiunilor și compoziției structurilor la scară nanometrică ce necesită a fi demonstrat și ce ar trebui să permită neapărat realizarea verificării acestor proprietăți unice” [3, p.18]. Elaborarea și fabricarea cipurilor de ADN, laboratoarelor bazate pe cipuri, a capsulelor înzestrate cu captori destinați spre transmiterea unei anumite informații, de exemplu, despre starea țesuturilor și organelor interne, sau a markerilor nanotehnologici utilizați în scopul detectării celulelor bolnave sunt predestinate nu numai pentru ameliorarea tratamentului medical. Ele sunt pe larg utilizate și în domeniul economic, cel al controlului și al supravegherii, agro-alimentar și în domeniul industriei textile, oferind noi posibilități nu doar de depistare a handicapurilor dobândite sau congenitale ci și de realizare a marketingului personalizat ce scot în evidență preferințele consumatorilor și oferă posibilitatea planificării anumitor activități economice orientate spre intensificarea anumitor relații în domeniul afacerilor. Toate aceste realizări, generează la rândul lor, o multitudine de chestionări etice referitoare la securitatea datelor personale, stabilirea căilor și modalităților de protecție a proprietății intelectuale, consolidarea unei expertize cu privire la aprecierea tuturor efectelor posibile ale cercetărilor științifice, stabilirea criteriilor de bază specifice activităților de delegare sau decizionale la nivel guvernamental axate pe dezvoltarea economică, orientarea cercetărilor publice și dirijarea activității întreprinderilor economice, promovarea păstrării identității umane în contextul optimizării performanțelor științifice și tehnologice ș.a. În acest context apare necesitatea înaintării dilemei etice specifice științei contemporane, pe de o parte, aprecierea rolului noilor cunoștințe în cadrul strategiei de asigurare a supraviețuirii umanității, iar pe de altă parte stabilirea căilor și metodelor de preîntâmpinare, lichidare a posibilității potențiale de abuz față de ele. În această situație apar o multitudine de chestionări: Ce reprezintă în esență sa știința? Care este sensul, relevanța și utilitatea unei descoperiri științifice? Care sunt legăturile dintre acțiunea guvernamentală, o politică științifică determinată și rezultatele acesteia elaborate și aplicate în practică? Cum poate fi integrată știința cu sistemele politice de guvernare caracteristice pentru întreaga umanitate cât și cu domeniul economic? Dacă activitatea științifică nu se poate desfășura înafra criteriului axiologic, cum ar fi cel al libertății, atunci libertatea invențiilor și cercetărilor științifice este relativă sau absolută?

Preocuparea față de această problemă nu este una nouă, dar cercetarea ei din aspect bioetic coincide chiar cu perioada apariției și consolidării bioeticii ca știință, de către renumitul Van Rensselaer Potter. Încă de atunci, savantul a atras atenția asupra capacității cunoștințelor științifice de a se transforma în periculoase. Conform opiniei autorului, „periculoase pot fi considerate acele cunoștințe, care se acumulează mai accelerat decât înțelepciunea necesară pentru dirijarea acestora, sau cu alte cuvinte, aceasta reprezintă în sine o asemenea cunoaștere,

care anticipează în dezvoltarea sa celelalte domenii ale cunoașterii umane și astfel provoacă un dezechilibru social temporar” [4, p. 86]. Cum pot fi identificate cunoștințele periculoase? Exemple ale manifestării acestora pot fi considerate multiplele malformații congenitale, adică copilul fără mână sau robotul-uzurpator și norul radioactiv sau cel bacterian. Autorul, consideră că cauzele apariției și generării acestei problematice coincid cu: **1)** pregătirea insuficientă sau necorespunzătoare a specialiștilor din domeniul științific; **2)** constituirea prăpastiei dintre cunoștințele științifice și dirijarea politică în contextul scopului major caracteristic pentru întreaga umanitate, cel al supraviețuirii; **3)** *imprevizibilitatea* rezultatelor aplicării noilor cunoștințe în practică; **4)** discrepanța dintre savanții teoreticieni și cei practicieni. Aceste cauze, posedă un impact direct asupra prezicerii și aprecierii rezultatelor practice specifice fiecărei lucrări în parte. Așa, de exemplu, una din sarcinile medicinei era orientată spre soluționarea problemei globale a natalității, care datorită inovațiilor științifice și tehnologice a contribuit nu doar la minimalizarea mortalității infantile, dar și la scăderea nivelului ei și la etapa senectuții. În asemenea condiție, cercetătorul consideră, că aceste cunoștințe dispun de un anumit grad de potențialitate de a se transforma în periculoase, dacă la nivel mondial nu au fost întreprinse anumite măsuri în vederea planificării modalității de distribuire rațională a resurselor necesare pentru satisfacerea necesităților populației, nu s-au elaborat anumite metode și căi concrete de limitare a creșterii densității populației și cel mai important, dacă umanitatea nu este pregătită să convertească vechile tabuuri în folosul noilor cunoștințe. Cunoștințele în esența lor nu pot fi periculoase, dar *imprevizibilitatea* rezultatelor aplicării noilor cunoștințe în practică este direct proporțională cu inexistența unor măsuri concrete în vederea preîntâmpinării procesului de constituire a riscurilor amenințătoare pentru întreaga civilizație [4].

Știința contemporană se deosebește radical de cea modernă, fiindu-i atribuită în literatura de specialitate o nouă caracteristică, cea a *reflexivității*. Astfel obiectul de studiu al acesteia „nu este pur și simplu natura, omul și societatea, dar din ce în ce mai mult știința ea înseși, ceea ce ea produce, efectele și erorile pe care le generează și de care ea însăși este responsabilă”[5,p. 347]. Cercetătorul german, Grünwald A., fiind preocupat de problematica aprecierii interdisciplinare a rezultatelor imprevizibile ale progresului tehnico-științific atrage atenția asupra asociațiilor contradictorii specifice științei și tehnologiilor contemporane, care paralel cu realizările pozitive generează și manifestări imprevizibile de genul poluării mediului învironamental, schimbării climatei, apariției conflictelor și abaterilor sociale. Autorul consideră, că în condițiile când „efectele secundare ale progresului tehnico-științific pot prelua dimensiuni dramatice, se cere o conștientizare absolut nouă a relațiilor dintre știință, tehnică și societate, care înaintează în prim plan și noile modalități de punere a problemelor de tipul „accidentele în cadrul instalațiilor tehnice”, „consecințele pentru lumea naturii”, „urmările sociale”, sau chiar „abuzul intenționat față de tehnică”[6, p. 116-117]. În această ordine de idei, observăm că la baza direcționării progresului tehnico-științific în limitele unui anumit scop pot fi înaintate două criterii: a) acumularea cunoștințelor despre consecințele noilor cunoștințe; și b) elaborarea metodologiei de apreciere și scoatere în evidență a priorităților inovațiilor tehnico-științifice. Astfel, observăm, că și în această situație, problematica aprecierii rolului cunoștințelor noi nu se reduce doar la critica consecințelor negative, dar ea include în sine și aspectul politic, economic, social ce stă la baza implementării noilor tehnologii și a noilor cunoștințe în practică.

Conform studiului propus de către cercetătorii ucraineni Glazco V.I. și Ceșco V.F, comprehensiunea esenței „*fenomenului cunoștințelor periculoase*” presupune abordarea lui în cadrul câtorva aspecte care se intercondiționează reciproc: *fenomenologia*, *epistemologia evoluționistă* și *etica socială*. Din perspectiva fenomenologică, cunoștințele periculoase sunt identificate cu „creșterea permanentă a riscurilor sociale și totodată cu intensificarea «dominației umane asupra Naturii» ”[7, p.309], adică acele riscuri și consecințe specifice societății tehnogene, „care se transformă în primejdii ireversibile pentru viața plantelor, animalelor și a oamenilor»[5, p. 26], și reprezintă în esența sa „o componentă în perspectivă, bazată în parte pe extinderea în viitor a pericolelor previzibile în prezent, cât și pe pierderea încrederii generalizate sau pe potențialurile riscurilor presupuse”[5, p. 60]. Axându-se pe caracteristicile riscului social,

e logic a scoate în evidență următoarele câteva trăsături specifice cunoștințelor periculoase: **a)** imposibilitatea realizării controlului informației primare, din cauza *imprevizibilității* manifestării anumitor rezultate ale ei în timp; **b)** crearea premiselor conflictuale dintre cunoașterea științifică și celelalte forme ale conștiinței sociale; **c)** realizarea și implementarea în practică a tehnologiilor avansate, ce asigură posibilitatea implicării în cele mai fine mecanisme ale vieții. Aceste caracteristici posedă un impact direct asupra accentuării rupturii dintre paradigma cultural-psihologică și cea științifico-tehnologică, care se manifestă prin consolidarea problematicii referitoare la transformarea și pierderea sensului temeliei etico-culturale a civilizației contemporane.

În această situație apare interogația referitoare la preîntâmpinarea sau soluționarea multiplicității problemelor specifice dilemei științei contemporane din perspectivă bioetică: posibilitatea pierderii identității umane genetice; limitarea și dirijarea diversității în natură; implicațiile umane în natura bio-socială datorită realizărilor tehnico-științifice prin intermediul ingineriei biogenetice, clonării, transplantului de organe; asigurarea controlului armelor (atom-nucleare, chimice și biologice), apariția noilor maladii, influența nesatisfăcătoare asupra sănătății umane și a sociumului, în general, în rezultatul utilizării produselor (alimentare, farmaceutice, cosmetologice) fabricate din materiale noi ș. a.

Una din condițiile de bază ce ar contribui la soluționarea acestora cere asigurarea continuității neîntrerupte a procesului integral de cunoaștere, adică atât a cunoașterii fundamentale cât și a celei aplicate și tehnologice [8], care ar fi necesar să se desfășoare în cadrul cooperării dintre domeniul științei și învățămîntului „bazată pe reprezentarea despre omul ce tinde spre *înțelepciune* și comprehensiunea corectă a problemei existente»[4, p. 80], la fel și pe re-înnoirea sistemului de valori. Conform opiniei lui Van Rensselaer Potter, depășirea pericolului ce apare în rezultatul implementării rapide a noilor cunoștințe în practică prin intermediul prezicerii și a controlului asupra noilor tehnologii implică inevitabil promovarea și respectarea valorilor umane cum ar fi: „demnitatea personalității, tendința spre transformările non-violente ale societății, dreptul minorității de a fi auzit, supraviețuirea și prosperarea rasei umane»[4, p. 87], cât și crearea unei organizații internaționale a-politice ce ar asigura controlul integral al procesului de elaborare și implementare în practică a noilor cunoștințe.

Însă, aici apare un alt aspect al acestei problematici: Care ar fi modalitatea cea mai eficientă de asigurare a acestui control? Care ar fi acele criterii de bază ce ar contribui la soluționarea problematicii specifice fenomenului cunoștințelor periculoase? În literatura de specialitate încă nu există un punct de vedere unanim privitor la soluționarea acestei problematici. Astfel, recomandările înaintate în Occident, și-n special în Canada sunt orientate spre elaborarea unei strategii naționale ce ar asigura gestionarea etică și responsabilă a inovațiilor tehnologice. Ea se referă la coordonarea, dirijarea, orientarea activităților politice, economice și sociale ale unei țări sau a unui grup social, a unei organizații private sau publice implicate în procesul de producere și realizare a produselor noi. În legătură cu aceasta, în aceste state sau constituit institute unice responsabile de realizarea acestei sarcini cum ar fi Consiliul Consultativ al Științei și Tehnologiei, instituția Nano-Québec, care au drept scop supravegherea nu doar a aspectelor legate de cercetarea științifică, de reglementare a normalizării și a standardelor ISO, dar și consolidarea standardelor etice. Criteriile de bază ale acestei proceduri se reflectă prin transparență și legitimitate și posedă un caracter general, deoarece sunt orientate inclusiv și asupra reglementării domeniului economic. Adoptarea deciziilor la nivel național și internațional cer neapărat întreprinderea unui șir de măsuri, care pot fi realizate prin înaintarea opiniei publice în calitate de element esențial al procesului decizional, prin informarea populației, etichetarea produselor genetic modificate. Însă cea mai mare problemă aici apare în legătură cu absența unui model ideal de consultare și de participare a publicului în aceste activități, cu necesitatea constituirii unei reglementări juridice în baza „reperelor sociale”, adică al *principiului moral al precauției* și cel al *ciclului vital* cât și cu asigurarea respectării tuturor regulilor de către toți subiecții implicați în acest proces[9].

În Europa de Vest, în Rusia, cercetătorii acestui domeniu scot în evidență o nouă modalitate de abordare a dezvoltării și evoluției progresului tehnico-științific, identificând-o cu „infrastructura» ce ar sta la baza elaborării celorlalte politici (cea a securității, economică și culturală). Analizînd acest fenomen prin prisma metodologiei schimbării paradigmelor, cercetătorii consideră că din moment ce „știința astăzi reprezintă în sine temelia dezvoltării social-economice, culturale și personale, societatea bazată pe cunoaștere reprezintă în sine vectorul real al dezvoltării sociale spre viitorul previzibil, iar politica statală tehnico-științifică și în general, politica trebuie să corespundă cu acesta» [10, p. 182]. În acest context, N. A. Avdulov și A. M. Culichin prin intermediul noțiunii de „*paradigmă a progresului tehnico-științific*», scot în evidență necesitatea elaborării „noii» științe cît și a învățămîntului „nou» prin intermediul reorganizării lor în baza criteriului interdisciplinarității. Astfel, ținînd cont de caracteristicile esențiale specifice fenomenului globalizării, interpretat de autori într-un aspect absolut nou, în calitate de *globalizare a științei*, cît și de cele ale societății informaționale, ei consideră că „umanitatea are la dispoziția sa obiecte fără precedent, care pot fi identificate cu resursa socială strategică» [10, p. 183], definite de autori - „produse și servicii” tehnico-științifice. Acestea reprezintă în esența sa factorul esențial al interdependenței culturale comunicaționale, cît și sursa de unificare generată de schimbul tehnico-științific, care implică necesitatea soluționării problemelor legate de securitatea informațional-științifică, la fel și cea a pierderii potențialului intelectual. Conform opiniei autorilor, desfășurarea și evoluția procesului de constituire a noii științe, se poate realiza în limitele imperativului politicii statale tehnico-științifice, conform căruia „aceasta ar fi necesar să se construiască astfel încît un anumit stat să participe activ atît în calitate de cumpărător cît și de furnizor, în cadrul pieței globale a „serviciilor și produselor» tehnico-științifice» [10, p. 183]. Filosoful rus, Iudin B. G, fiind preocupat de problematica referitoare la influența noilor cunoștințe și respectiv a tehnologiilor avansate asupra vieții, scoate în evidență cîteva caracteristici specifice acestora identificîndu-le cu mediul de existență al societății contemporane, numită de autor „societatea cunoașterii”, sau chiar cu modusul de existență al acesteia. Conform opiniei autorului, un aspect important al noilor cunoștințe coincide cu transformarea mecanismelor lor de utilizare. Acestea impun respectarea anumitor norme și chiar anumitor cerințe în cadrul procesului integru de elaborare a cunoștințelor noi [11]. În condițiile cînd, rolul acestora se transformă radical, fiind orientat spre pătrunderea în cele mai fine mecanisme ale Vieții cît și spre transformarea societății în general, autorul atrage atenția asupra necesității elaborării *expertizei umanitare* [12], adică a formei de apreciere a tehnologiilor avansate cît și a cunoștințelor noi. Scopul acestei investigații speciale, interdisciplinare trebuie să fie orientat, pe de o parte, spre detectarea rezultatelor pozitive și negative purtate de acestea, iar pe de altă parte, spre aprecierea și stabilirea modalității de dirijare a riscului specific atît cunoștințelor noi cît și tehnologiilor avansate [13]. În asemenea situație, soluționarea problemelor generate de progresul și evoluția noilor cunoștințe, cere clarificarea lor atît din punctul de vedere al dreptului cît și al moralei. Astfel, cercetătorii ruși, Andriianova E. A., Cuznețova M.N. ș. a. accentuează rolul de baza al bioeticii în soluționarea acestora, abordîndu-le de pe pozițiile eticii medicale [14]. În Ucraina însă, cercetările orientate asupra soluționării dilemei cunoștințelor periculoase sunt axate pe acomodarea sistemului legislativ la normele și principiile bioeticii. Conform opiniei lui Ciașin N. A., Pustovit S. V. și a altor cercetători sarcina de bază a acestei științe constă în elaborarea principiilor, normelor și regulilor morale la nivel internațional, și în stabilirea limitei intervențiilor umane în cele mai fine mecanisme ale Vieții prin intermediul expertizei umanitare și a comitetelor bioetice [15]. Astfel, Vecovșinina S. V. și Culinicenco D. L, axîndu-se pe scopul de bază al bioeticii globale, consideră că soluția referitoare la problematica de bază înaintată spre cercetare în acest articol depinde de modalitatea și de rapiditatea intervenției în cadrul proceselor de transformare a modului tradițional de gîndire și paralel, în cadrul posibilităților de apreciere etică a rezultatelor obținute în urma progresului tehnico-științific, care include în sine responsabilitatea savantului, față de activitatea sa ca valoare primordială și faptele biologice [16].

O abordare mai clară, referitor la posibilitățile de soluționare a acestei problematici o întâlnim în Republica Moldova. Cercetătorii acestui domeniu științific, atrag atenția asupra necesității elaborării unei noi etici, sau mai bine zis a unei noi metodologii a eticii, adică a *metodologiei biocentriste*, deoarece anume Bioetica reprezintă în sine acea direcție interdisciplinară, care prin intermediul principiilor, noțiunilor și imperativelor sale de bază reflectă interdependența sa cu alte domenii ale cunoașterii cum ar fi medicina, tehnica, ecologia, dreptul, etc. Astfel, una din sarcinile de bază ale acestui nou domeniu științific constă în viziunea lui T. N. Țârdea în promovarea căilor de ameliorare a mecanismelor de dezvoltare a științei în diferențierea de cunoaștere [17, p. 546-549], ceea ce va contribui mai departe la asigurarea sănătății întregului socium și la protejarea Viului. Însă, considerăm necesar a atrage atenția asupra faptului că conform opiniei cercetătorilor, controlul emergenței și implementării noilor tehnologii în practică „necesită includerea nu doar a potențialului științelor naturale, dar întâi de toate includerea pîrghiilor neordinare ale științelor socio-umanistice, abordările lor netradiționale, printre care se evidențiază expertiza umanistică și cea bioetică” [18, p. 14]. Aceste recomandări au deja o anumită influență asupra modificării cadrului legislativ în Republica Moldova. De exemplu, datorită apariției și utilizării tehnologiilor avansate în medicină sau realizat schimbări în ceea ce privește respectarea drepturilor individuale ale bolnavului cu caracter personal, „vizînd respectarea demnității umane, inviolabilitatea vieții personale, respectarea și garantarea confidențialității, consimțămîntul informat” [19, p. 151].

Diversitatea abordărilor acestei problematici prin prisma bioeticii, reiese din dificultatea stabilirii obiectului, metodologiei, principiilor și imperativelor bioeticii pe parcursul dezvoltării sale istorice. Astfel, T. N. Țârdea, analizînd această știință din perspectiva interpretării traiectorial-noționale, consideră că doar unele direcții conceptuale au contribuit la formarea metodelor teoretice ale acesteia. Abordînd cele cinci trasee istorice de dezvoltare și evoluție a acestei științe, autorul atrage o atenție deosebită interpretării timpurii și celei tîrzii a bioeticii. El consideră că anume în aceste perioade istorice de dezvoltare a acestei științe, bioetica atinge statutul de model teoretic. În această situație scopul acesteia este orientat spre elaborarea metodelor de utilizare eficientă a cunoștințelor ce ar asigura atît supraviețuirea umanității cît și ameliorarea calității vieții, prin intermediul extinderii influenței eticii tradiționale asupra Viului în general, adică asupra biosferei. Astfel, căile de realizare ale acestuia, în condițiile cînd cunoștințele științifice pot provoca pericolul, bazat pe imprevizibilitatea științifică specifică cunoștințelor noi coincid cu asigurarea stabilității sociale, contribuirea la dezvoltarea durabilă a societății și promovarea dezvoltării și evoluției sănătoase a ecosistemului [20].

Pucînd încă o dată pe cele expuse în articolul de față am putea concluziona, că una din modalitățile mai eficiente de soluționare a dilemei științei contemporane din perspectiva bioeticii, coincide cu promovarea aprecierii noilor cunoștințe prin intermediul criteriilor și normelor expertizei umanistice cît și a celei bioetice, ce ar avea la temelie și principiile și imperativele unei noi metodologii a eticii, adică a celei biocentriste.

Bibliografie

1. Țârdea T.N. *De la civilizația tradițională la cea noosferică prin civilizația tehnogenă – calea spre supraviețuirea omenirii*. În: Materialele Conferinței a XII-a Științifice Internaționale. 24 aprilie 2002. Red. resp. Țârdea T. N. - Chișinău: CEP „Medicina”, 2002, p. 5-18.
2. Chirilă Pavel, Gavrilă Lucian și alții. *Principii de bioetică. O abordare ortodoxă*. - București: Editura Christiana, 2008. - 239 p.
3. Patenaude Johane și alții. *Les nanotechnologies. Developpement, enjeux sociaux et défis éthiques*. - Québec: Les presses de l'Université Laval, 2009. - 124p.
4. Поттер Ван Ранселер. *Биоэтика: мост в будущее*. - Киев: Видавец Вадим Карпенко, 2002.- 215 с.
5. Beck Ulrich. *La société du risque. Sur la voie d'une autre modernité*. - Paris: Flammarion, 2008. - 495 p.

6. Грунвальд Ар. *Роль социально-гуманитарного познания в междисциплинарной оценке научно-технического развития* // Вопросы философии, №2, 2011, с. 115-126.
7. Глазко В. И., Чешко В. Ф. «Опасное знание» в «Обществе риска» (век генетики и биотехнологии).- Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2007. - 544с.
8. Мамчур Е. А. *Фундаментальная наука и современные технологии* // Вопросы философии, №3, 2011, с. 80-89.
9. Avis, *Éthique et nanotechnologies: se donner les moyens d'agir.* - Québec: Édition MultiMondes, 2006. - 121p.
10. Авдулов А. Н., Кулькин А. М. *Парадигма современного научно-технического развития* // Вопросы философии, №6, 2011, с. 182-184.
11. Юдин Б. Г. *Некоторые особенности исследовательской деятельности в обществе знаний* [online]. În: Электронный информационный журнал. Новые исследования Тувы: www.tuva.asia, 2009, №3, с. 12-18.
12. Юдин Б. Г. *Наука и жизнь в контексте современных технологий* // Человек, №6, 2005, с. 5-25.
13. Юдин Б. Г. *От утопии к науке: конструирование человека* [online]. În: Энциклопедия культур. DÉJÀ VU, <http://ec-dejavu.ru/b-2/Biotechnologies.html>
14. Андриянова Е. А и др. *Статус и роль биоэтики в стратегии выживания современного человечества* // Materialele Conferinței a XV-a Științifice Internaționale, 14 aprilie. Red. științific T. N. Țirdea.-Chișinău: CEP „Medicina” 2010, p. 43-44.
15. Пустовит С. В. И др. *Развитие биоэтики в Украине* // Матеріали Науково-практичного семінару, 14 жовтня.- Київ: Українська асоціація з біоетики 2011, с. 35-36.
16. Вековщина С. В., Кулиниченко В. Л. *Биоэтика в эпоху глобальных технологий* // Практична філософія, № 1 – 2004 (№ 4), с. 36-47.
17. Țirdea T. N. *Методология этики эпохи планетарных технологий: особенности становления и развития* // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Біоетика в системі охорони здоров'я і медичної освіти». 26-27 березня 2009 року. Отв. ред. Терешкевич Г. Т. - Львів, 2009. - 630с .
18. Țirdea T. N. *Sănătatea omului din perspectiva abordării umanistice și tehnologiilor biomedicale: analiză bioetico-medicală* // Materialele Conferinței a XVI-a Științifice Internaționale, 12-13 noiembrie. Red. științific T. N. Țirdea -Chișinău: CEP „Medicina” 2010. - 279p.
19. Țirdea T. N. *Elemente de bioetică.*-Chișinău: CEP „Medicina”, 2005. - 175p.
20. Țirdea T. N. *Abordarea traectorial-noțională a dezvoltării bioeticii: analiză teoretico-metodologică și comparativă* // Culegere de articole științifice. Strategia supraviețuirii din perspectiva bioeticii, filosofiei și medicinei. Red. științific T. N. Țirdea - Chișinău: CEP „Medicina” 2011, p. 9-20.

SPECIFICUL INTERPRETĂRII BIOETICE ÎN OPINIA TEOLOGULUI JOHN BRECK

Ion Banari

Catedra Filosofie și Bioetică, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

The Specific interpretation of bioethics according to theologian John Breck

In the theoretical-practical space of bioethics, there appear debates of notional, epistemological and methodological order, the fact that complicates its applicability in scientific practice and creates situations of traectorial pluralism. As a result there appears the necessity to elaborate specific theoretical and methodological guidelines, which will allow the eclipsation of the created context. As a first step in this sense would be the systematization of notional positions of scientists from different fields. For stressing the nodal points there is a need to